

кримінально-правовою політикою. Це завдання може досягатися через взяття під кримінально-правову охорону найважливіших суспільних відносин, які мають загально ціннісне значення; притягнення до відповідальності всіх осіб, які порушили кримінально-правові приписи; удосконалення і реформування діяльності правоохоронних органів; формування у громадян свідому потребу поважати закон, виконувати і дотримуватись його; підвищення рівня життя населення.

Як висновок, слід виділити дві найголовніші думки:

По-перше, людина є головним учасником кримінально-правової політики держави, тому що злочинність посягає на інтереси людини і в той же час сама людина є злочинцем;

По-друге, діяльність держави має бути спрямована не тільки на боротьбу зі злочинцями через вдосконалення і реформування діяльності правоохоронних органів, зміни законодавчої бази, а й на здійснення впливу на свідомість громадян, тобто на підвищення правової культури населення.

Недостатньо тільки репресивних заходів держави у боротьбі з злочинністю та якість правової системи держави. Звісно ці заходи є базовими, але виховання у населення поваги до законів, потреби виконувати і дотримуватись його, а також покращення умов політичного та соціального-економічного розвитку також мають великий вплив на рівень злочинності в Україні.

Шуляк Ю.Л., доцент кафедри кримінального права НАВС, кандидат юридичних наук;
Остапенко А.В., курсант НАВС

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗВІЛЬНЕННЯМ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ

У зв'язку з примиренням винного з потерпілим існує безліч проблемних питань. Відповідно до ст. 46 КК України особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості,

звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду. Одразу ж зауважимо, що недоречно вести мову про те, що особа «вчинила злочин», оскільки згідно ч.1 ст. 62 Конституції України, особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Тому, до того моменту, доки не винесено обвинувальний вирок суду, не можна стверджувати, що особа вчинила злочин. В даному випадку особа може тільки підозрюватися чи обвинувачуватися у вчиненні злочину.

Умовою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим є вчинення нею вперше злочину невеликої тяжкості. Для визнання особи такою, що вперше вчинила злочин, необхідно виходити, перш за все, з етимологічного значення цього поняття, а саме: такою визначається особа, яка фактично вчинила злочин вперше. Водночас, при вирішенні цього питання слід враховувати і кримінально-правовий зміст поняття «вчинення злочину вперше». Це означає, що особа визнається такою, що вчинила злочин невеликої тяжкості вперше і у випадку, коли злочин фактично був вчинений нею хоча і не вперше, але на день вчинення злочину існували юридичні підстави, що виключали можливість визнання вчинення злочину повторним або рецидивом злочинів. Це має місце, зокрема, коли за раніше вчинений злочин особу було звільнено від кримінальної відповідальності, на підставах, зазначених в КК України, згідно із законом про амністію чи на підставі акту про помилування; особа хоча і була засуджена, однак на момент вчинення нового злочину судимість було погашено або знято; особа не підлягає кримінальній відповідальності, оскільки злочинність раніше вчиненого діяння скасовано новим кримінальним законом.

Цей вид звільнення від кримінальної відповідальності, має не лише кримінально-правовий характер, оскільки, примирення,

про яке йдеться у ст. 46 КК, може бути з будь-яких правомірних мотивів - на ґрунті порозуміння, прощення потерпілим злочинних дій винного, укладення угоди між винним та потерпілим щодо винагороди тощо.

Водночас, ст. 46 КК України містить й інші обмеження щодо злочинів. Так, її зміст свідчить, що умовою звільнення від кримінальної може бути тільки такий злочин, яким потерпілому заподіяна шкода або завдані збитки.

Звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК України обмежується і коло їх суб'єктів. Як, зазначає Баулін Ю.В., навряд чи є такою передумовою вчинення функцій публічної влади, наприклад, при зловживанні владою, якщо це спричинило істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам, та інтересам окремих громадян (ч. 1 ст. 364 КК України). Значна кількість науковців знаходить підстави звільнення від кримінальної відповідальності лише в індивідуальній характеристиці особи, що вчинила суспільною небезпечне діяння і бачить їх у можливості виправлення й перевиховання такої особи. Зокрема, Барабаш А.С. стверджує, що під підставою звільнення від кримінальної відповідальності слід розуміти висновок про можливість виправлення і перевиховування особи без застосування кримінальної відповідальності. Можливість суспільства виправити й перевиховати особу без застосування засобів кримінальної відповідальності, Бойцов А.І. вважає матеріальною підставою звільнення від кримінальної відповідальності.

Примирення з боку потерпілого з об'єктивної сторони виражається в активних добровільних діях, а саме: в офіційній належно оформленій відмові від своїх початкових вимог і претензій до особи, яка вчинила злочин.

Слід зазначити, що все ж таки, головною «дійовою особою» в процесі примирення винного з потерпілим - є потерпілий. Саме від нього, в подальшому, залежить можливість звільнення від кримінальної відповідальності. Введення в якості обов'язкової підстави для примирення винного з потерпілим

відшкодування завданих збитків або усунення негативних наслідків вчиненого діяння, слугуватиме своєрідним компенсатором на випадок можливих зловживань з боку того, хто заподіяв шкоду. Але обов'язковим елементом є, реальність дій винного, щодо компенсації завданих збитків потерпілому.

Ярош В.В., здобувач Національної академії прокуратури України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протидія злочинам, які вчиняють службові особи, є важливою складовою кримінально-правової політики держави в процесі становлення України як демократичної та правової держави. Шкода, що заподіюється такими протиправними діяннями, полягає не лише у матеріальних збитках, а й у порушенні законних прав та інтересів людей, їх зневірі у діяльності державних органів, насамперед правоохоронних і судових, підриві авторитету цих структур. Зважаючи, що на сьогодні покарання є одним із основних засобів впливу на осіб, що вчиняють злочини, а також приймаючи до уваги, що найвищою соціальною цінністю є людина, її права та свободи, особливої уваги потребує питання визначення меж кримінально-правових санкцій в цілому та за злочини у сфері службової діяльності зокрема.

Держава, реалізуючи політику в сфері протидії злочинності, передусім спирається на кримінально-правові санкції, в яких, окрім покарання, законодавець передбачає можливість застосування й інших форм реагування держави на вчинений злочин. У доктрині кримінального права вчені останнім часом почали звертати увагу на питання законодавчої техніки в цілому й конструювання санкцій зокрема. Таке становище є цілком виправданим, оскільки з прийняттям в 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу України гостро постала потреба в запровадженні кримінальних